

Journal of Education Studies

Volume 15
Issue 3 January-March 1987

Article 17

January 1987

แนะนำหนังสือ : การศึกษาในทรศณะของข้าพเจ้า

ข่อย อึ้งภากรณ์

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal>

Part of the [Education Commons](#)

Recommended Citation

อึ้งภากรณ์, ข่อย (1987) "แนะนำหนังสือ : การศึกษาในทรศณะของข้าพเจ้า," *Journal of Education Studies*: Vol. 15: Iss. 3, Article 17.

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal/vol15/iss3/17>

This Book Review is brought to you for free and open access by Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Education Studies by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

การศึกษาในทรศนะของข้าพเจ้า

โดย ป่วย อังภากรณ์

สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง

๓๒๓ หน้า ราคา ๔๘ บาท

อาจารย์ป่วย อังภากรณ์ กล่าวได้ว่าเป็นที่รู้จักกันดีในฐานะนักเศรษฐศาสตร์ผู้มีชื่อเสียงและผลงานดีเด่น ตลอดจนกระทั่งเป็นอธิการบดีที่นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และอื่นๆ ศรัทธารักใคร่เป็นอย่างยิ่ง ขณะเดียวกันอาจารย์ป่วย ยังมีโลกทัศน์และความเข้าใจในทางการศึกษาที่กว้างขวางอย่างน่าทึ่งไม่น้อย ดังจะเห็นได้จากบทความ บทบรรยายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษา ในต่างกรรมต่างวาระกันมากกว่า ๒๕ ชิ้น ซึ่งแต่ละชิ้นกล่าวได้ว่ามีคุณูปการและทรศนะที่แหลมคมเป็นประโยชน์ต่อวงการการศึกษาของประเทศ ไม่น้อยกว่านักศึกษาชั้นนำของประเทศท่านอื่นๆ เลย

การศึกษาในทรศนะของข้าพเจ้าเล่มนี้ แม้จะเป็นฉบับที่รวบรวมผลงานด้านการศึกษาของอาจารย์ป่วย ที่นำเสนอไว้ในต่างสถานที่ต่างเวลามารวมกันไว้ก็ตาม แต่ผู้รวบรวมอัน

ได้แก่ พระคุณฐิ เมธงกุโร ก็ได้จัดสรรแบ่งแยกเป็นหมวดไว้อย่างน่าสนใจยิ่ง ดังคำชี้แจงของท่านผู้รวบรวมได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า

“หนังสือเล่มนี้ ได้รวบรวมบทความและคำบรรยายของอาจารย์ป่วย อังภากรณ์ เท่าที่มีต้นฉบับปรากฏอยู่เข้าด้วยกัน โดยมุ่งหมายจะให้ผู้สนใจได้ทราบทรศนะของอาจารย์ป่วย อังภากรณ์ เกี่ยวกับการศึกษาให้ครบถ้วนที่สุด

ในภาคแรกว่าด้วย ปัญหาและแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ประกอบด้วยคำบรรยายและข้อเขียน ๔ ชิ้น คือ การ (จัดการ) ศึกษา (๒๕๒๘) การ (ปรับปรุง) การศึกษา (๒๕๑๐) การพัฒนาการศึกษา (๒๕๑๐) และการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม (๒๕๑๘) มีเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวคิดในการแก้ไขเมื่อ ๑ ทศวรรษมาแล้ว แม้ข้อมูลบางอย่างจะล้าสมัยและสภาพการณ์จะเปลี่ยนไป

มากแล้ว แต่ข้อเสนอบางประเด็นของท่านก็น่าพิจารณาใช้ได้ ยิ่งกว่านั้นยังช่วยให้เราเห็นวิธีการของท่านในฐานะนักบริหารอีกด้วย

ในภาคที่สองว่าด้วย การอุดมศึกษา ประกอบด้วยคำบรรยายและข้อเขียน ๖ ชิ้น คือ การบริหารมหาวิทยาลัย (๒๕๑๐) ความชอบธรรมในมหาวิทยาลัย (๒๕๑๑) การพัฒนา มหาวิทยาลัย (๒๕๑๒) บทบาทของอาจารย์ มหาวิทยาลัย (๒๕๑๓) ข้อคิดเรื่องอุดมศึกษา (๒๕๑๔) และ มหาวิทยาลัยกับสังคมไทย (๒๕๑๖)

ในภาคที่สามว่าด้วย ข้อคิดเสริมการศึกษา มี ๒ ชิ้น ชิ้นแรกเป็นงานแปลความเรียงเรียงของอีเมอร์สัน เรื่อง จรรยาณักเรียน (๒๕๐๗) ซึ่งมีสาระและความงามทางภาษาอย่างยิ่ง อีกชิ้นหนึ่งเป็นคำบรรยายเรื่อง ห้วงสมุดในวรรณคดีของข้าพเจ้า (๒๕๑๑)

อนึ่ง ในภาคนี้ที่จริงควรจะได้รวม ข้อคิดจากประสบการณ์ทางการศึกษา เข้าไว้ด้วย อันได้แก่ เศรษฐศาสตร์บัณฑิตอันพึงปรารถนา (๒๕๐๖) นักเรียนเศรษฐศาสตร์ไปเรียนอะไรมา ใช้อะไรได้ (๒๕๑๔) เรียนเพื่อสอบหรือสอบเพื่อเรียน หรือเรียนเพื่อเรียน (๒๕๑๐) เรียนให้เก่ง (๒๕๑๐) ศักดิ์ศรีของมหาวิทยาลัย (๒๕๑๑) เศรษฐศาสตร์

จงเจริญ (๒๕๑๑) คณะเศรษฐศาสตร์ในปี ๒๕๑๑ และ ๒๕๑๓ ตึกใหม่เศรษฐศาสตร์ (๒๕๑๕) เสียหายโอกาส (๒๕๐๕) Labor Amnia Vincit (๒๕๑๑) และ ฟังไม่ได้ศัพท์จับเอามากระเดียด (๒๕๑๒) แต่โดยที่สองชิ้นแรกตีพิมพ์แล้วในหนังสือเศรษฐศาสตร์ของบ่วย อิงภากรณ์ ที่เหลือนี้ ทางมูลนิธิโกมลคีมทองได้ตีพิมพ์รวมไว้ใน สันติประชาธรรม ภาคที่ว่าด้วยการศึกษาแล้ว จึงได้นำมาพิมพ์ซ้ำในที่นี้ ผู้สนใจพึงหาหนังสือทั้ง ๒ เล่มนี้อ่านประกอบได้ ซึ่งจะได้ทราบบทบาทและทรรศนะทางเศรษฐกิจและการเมืองของท่านด้วย

ในภาคผนวก ประกอบด้วยสุนทรพจน์และบทสัมภาษณ์ ๓ ชิ้น คือ การประถมศึกษาในประเทศไทย (๒๕๐๘) การมัธยมศึกษาในประเทศไทย (๒๕๐๘) และ สนทนากับ ดร. บ่วย เรื่องปัญหาอุดมศึกษา (๒๕๑๔) ซึ่งมีเนื้อความบางส่วนซ้ำและใกล้เคียงกับที่ปรากฏในภาคหนึ่งและสอง ทั้งนี้เพื่อเป็นการรวบรวมต้นฉบับอันเกี่ยวกับการศึกษาทั้งหมดของท่านไว้มิให้สูญไป (อนึ่ง การสนทนาเรื่องปัญหาอุดมศึกษา ยังมีสืบเนื่องต่อมาถึงเรื่องปัญหาสังคมและเศรษฐกิจ จึงได้นำ สนทนากับ ดร. บ่วย เรื่อง ปัญหาสังคมและเศรษฐกิจมารวมพิมพ์ไว้ให้ครบชุด) อย่างไรก็ตามในภาค

นั้นก็มีความสมบูรณ์และเป็นประโยชน์อยู่ในตัวเองด้วยเช่นกัน”

ข้อความที่คัดจากคำกล่าวของ **พระคุณเจ้า เมธงกูโร** ข้างต้นคงช่วยอธิบายถึงเนื้อหาภายในเล่มได้อย่างชัดเจนว่า หลักของเนื้อหาภายในเล่มนี้กล่าวถึงอะไร เชื่อมโยงกันอย่างไร แต่สำหรับผู้ที่สนใจในส่วนของรายละเอียดภายในแต่ละบทแล้ว สมควรยิ่งนักที่จะต้องหามาศึกษากัน เพื่อประเทืองสติปัญญาและเป็นข้อคิดพิจารณา อันจะก้าวไปสู่การประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมการศึกษากันเมืองเราสืบไป

พร้อมกันนี้ ก็ขออาราธนารายละเอียดบางส่วนมาชี้แนะให้เห็นคุณค่าของหนังสือเล่มนี้ โดยเฉพาะการชี้ถึงจุดยืนของอาจารย์บ๊วย ต่อความสำคัญของการศึกษาไว้ว่า “...ถ้าจะมีปัญหาถามว่าประเทศเราอยู่อย่างนี้ จะสามารถเอียดเงินมาเพื่อการศึกษาได้เพียงพอ หรือ หรือถ้าถามว่า Can we afford it? คำตอบที่เป็นภาษาอังกฤษก็ควรจะเป็น We can not afford not to do it หมายความว่าถ้าเราไม่สามารถเอียดเงินมาเพื่อการศึกษา ก็ไม่น่าจะสามารถเอียดเงินไปสำหรับเรื่องอื่น เพราะปัญหาอื่นๆ เช่น ภัยคอมมิวนิสต์ อันธพาล อาชญากรรม วัยรุ่น การปกครองประชาธิปไตย หรือแม้แต่ปัญหาการเศรษฐกิจและการผลิตต่ำ ปัญหาเหล่านี้จะบ่งชี้กัน

แก้ไขไม่ได้ ถ้าเราไม่ยอมลงทุนในสิ่งที่ประเสริฐสุดคือ คน...” ประเด็นที่ท่านกล่าวไว้ในเรื่องการศึกษา (หน้า ๑๙) ตั้งแต่ปี ๒๕๐๘ ซึ่งจะเห็นว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม (แผน ๖) ในปัจจุบัน เพิ่งมาเน้นที่การพัฒนาคน

และในเรื่องการพัฒนาการศึกษา ที่ท่านได้ปรากฏตาแสดงไว้ตั้งแต่ปี ๒๕๑๐ ได้บ่งชี้ชัดถึงแนวความคิดที่ทันสมัย ซึ่งในภาวะปัจจุบันพูดกันไว้มากคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา อาจารย์บ๊วย กล่าวไว้ว่า *กาโคโนโรงเรียนให้อยู่ในการดำเนินงานของราชการบริหารส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นหลักการที่ดี ที่ชอบ ไม่ใช่เฉพาะโรงเรียนประชาบาล โรงเรียนระดับอื่นหรือแม้แต่มหาวิทยาลัย ก็ควรโอนให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการ ภายใต้การควบคุมและกำกับทางวิชาการ และวางแผนของกระทรวงศึกษาธิการ แต่ต้องเตรียมปฏิรูปองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นให้เป็นการปกครองท้องถิ่น โดยท้องถิ่นเพื่อท้องถิ่นจริงๆ คือเตรียมเพื่อที่จะให้เป็นระบบประชาธิปไตยจริงๆ ให้ท้องถิ่นสามารถที่จะยอมเสียสละเงิน และวางนโยบายสนับสนุนการศึกษาได้อย่างอิสระเต็มที่ มหาวิทยาลัยก็เช่นกัน ควรจะมีการปกครองด้วยระบบประชาธิปไตยไม่ให้เป็นหน่วยราชการ*

อย่างปัจจุบันนี้.... ทั้งนี้ก็หมายความว่า สถาบันการศึกษาของไทยเรานั้นก็จะประกอบด้วยโรงเรียนต่างๆ บางโรงเรียนก็ควรมีท้องถิ่นเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการ บางโรงเรียนก็เป็นโรงเรียนราษฎร์ และบางโรงเรียนที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาก็จะเป็นมหาวิทยาลัย ก็คล้ายๆ กับรัฐวิสาหกิจ มีอิสระภาพเป็นของตนเอง...” (หน้า ๗๓-๗๔)

ขณะเดียวกันอาจารย์ป่วย ก็ระบุถึงการศึกษาภาคบังคับไว้อย่างน่าฟังยิ่งนัก และน่าสนใจมากขึ้น ก็เพราะในปัจจุบันประเทศของเรากำลังจะก้าวเข้าสู่การบังคับเด็กให้เรียนยาวนานขึ้นจนถึง ๙ ปี ดังนั้น “...ผมไม่แน่ใจจะจำเป็นหรือจะห้ามขาดมิให้เอกชนโรงเรียนราษฎร์เปิดสอนชั้นประถม ภาคบังคับด้วยอย่างน้อยก็ช่วยให้การศึกษาของเราไม่ใช่เป็นแบบจำลองเหมือนกันทั้งระบบ ความแตกต่างกันบางครั้งก็ทำให้เกิดผลดีซึ่งกัน และกันได้ ในส่วนรวม (หน้า ๕๐-๕๑) “...บิดามารดา ผู้ปกครองเด็กที่อยู่ในเกณฑ์บังคับ ถ้าไม่นำเด็กเข้าโรงเรียน มีโทษปรับไม่เกิน ๕๐๐ บาท

ถ้ายังกระทำผิดซ้ำต่อไปอีกก็อาจจะรับโทษจำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ สำหรับกรณีที่รัฐบาลหรือเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นไม่สามารถจัดหาโรงเรียนให้พอกับจำนวนเด็กแล้ว กฎหมายไม่ได้บัญญัติว่าอะไร นับได้ว่าที่เรียกว่า “บังคับ” นั้นเป็นการบังคับฝ่ายเดียว และมีบางคนเห็นว่าไม่สู้จะยุติธรรมนัก (หน้า ๒๑๕)

บางส่วนบางตอนที่คัดย่อลงมาประกอบการแนะนำครั้งนี้ ก็เพื่อพยายามชี้ให้เห็นถึงคุณค่าที่ควรแก่การติดตามศึกษาอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในภาคผนวกที่ว่าด้วยการสนทนากับ “ปัญหาอุดมศึกษา” ที่ประกอบไปด้วยแนวคิดทางการศึกษาถึง ๓ ท่าน คือ อาจารย์ป่วย อาจารย์ เสน่ห์ จามริก และ อาจารย์ เกษม ศิริสัมพันธ์ ก็ยังเป็นการสนทนาที่ทันสมัยถึงปัจจุบันในหลายแง่หลายมุม ซึ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือชั้นนี้เล่มนี้จะได้รับการต้อนรับจากผู้รักในวิชาการและการพัฒนาประเทศสืบไป

วัลลภ ตังคณานฤกษ์